

פרשת בהעלותך

תשע"ח

"וַתְּדַבֵּר מֵרִים וְאַהֲרֹן בְּמִשְׁחָה" (במדבר יב, א).

התורה מזכירה גם **"זָכוֹר אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה ה' אֵלֶיךָ לְמִרְיָם"** (דברים כד, ט). הראשונים נחלקים אם למנות את זה כמצוות זכירה דאורייתא, לזכות את מעשה מרים, בדומה לזכירת עמלק ויציאת מצרים (עיין רמב"ן דברים כד, ט). על כל פנים התורה קוראת לנו להתבונן בפרשה זאת. הרמב"ם (טומאת צרעת טז, י) מדבר על זה שמרים לא התכוונה לגנות את משה ובכל זאת נענשה. מפני שסוף סוף דברה גנאי על משה. היא לא הבינה כמה מעלתו של משה גדולה ממעלתם של משה ומרים. אצלנו זה כבר ב"ג עיקרים, לדעת שמושה הוא אב לכל הנביאים. אצלם לא היה, אבל הייתה צריכה להבין שלא לחינם בחר בו ה'.

בתורה נתפרש למה משה ואהרון מתו במדבר, אבל לא נאמר למה מרים מתה במדבר. חשבתי לומר שהסיבה היא פרשת המרגלים. חז"ל אומרים (במדבר רבה טז, ו): למה נסמכו הפרשיות? כי המרגלים לא למדו ממרים ודיברו לשון הרע על הארץ. ניתן לומר, שבגלל שבעקיפין גרמה שלא יכנסו בני ישראל לארץ למשך ארבעים שנה אז גם היא לא נכנסה, למרות שהיא הייתה צדקת והם רשעים. אבל איך היו צריכים ללמוד ממנה? היא דיברה על אדם צדיק לאין שיעור, והם דיברו על עצים ואבנים! אם הייתה מדברת על אבנים ונענשת, אז כל שכן שאסור לדבר על יהודי, וכל שכן על משה רבנו.

אבל איך ממשה רבנו היו צריכים להבין שלא לדבר לשון הרע על הארץ? אלא, שמרים הייתה צריכה לדעת שמושה הוא בעל מעלה מיוחדת, שה' בחר בו. כך גם המרגלים היו צריכים להבין, שאם ה' בחר בארץ זה לא בחינם, למרות שהם לא מבינים את הסיבה שה' בחר, כמו אצל מרים. הם היו צריכים להיזהר בכבודה של הארץ, להבין שיש סיבה למה שה' בחר דווקא בארץ הזאת. גם המרגלים וגם להבדיל מרים הצדקת היו צריכים להבין שלבחירה של ה' יש סיבה.

אנחנו צריכים להיזהר לא לדבר לשון הרע על שום יהודי, במיוחד תלמיד חכם, אבל גם כל יהודי באשר הוא אסור. צריך להיזהר מאוד בכבודו של כל יהודי. לא אלה שמסיתים נגד התורה.

גם על חילונים אסור לומר לשון הרע, שהרי ה"חזון איש" פסק (שחיטה ב, טז ד"ה ונראה) שאין בהם דין של "מורדין ואין מעלין", אלא אם כופרים בתורה ומבזים אותה. צריך להיזהר לא לדבר על סתם יהודי לשון הרע, לדעת שלא לחינם ה' בחר בעם הזה. אם ה' בחר בו סימן שיש לו מעלות ולכן אסור לדבר לשון הרע עליו. גם לשון הרע על ארץ ישראל אסור, לכן חז"ל (כתובות ק"ב) עשו מאמצים שלא יתלוננו על ארץ ישראל ויכבדו אותה.

הם דאגו שתלמידים ישבו במקומות נוחים מבחינת הקור והחום - במקום עם שמש בחורף ועם צל בקיץ, כדי שלא יתלוננו התלמידים על הארץ, שיבינו שטוב להיות בארץ ישראל.

גם את הדרכים מתקנים בארץ ישראל שבני אדם לא יכשלו בה, משום כבודה של ארץ ישראל (שם). "כִּי בַחַר ה' בְּצִיּוֹן אֹהֶל לְמוֹשֶׁב לוֹ" (תהילים קלב, יג), וצריך להיזהר בכבודה. אבל עוד יותר להיזהר שלא לדבר לשון הרע על יהודי.

ה"חפץ חיים" מאריך ואומר רשימה ארוכה של איסורים שאדם עובר עליהם כשמדבר לשון הרע. לשון הרע גם גורם לצרעת.

כל שכן תלמידי חכמים, לא לדבר עליהם לשון הרע.

גם אם מותר להתווכח בהלכה, כי כך דרכה של תורה, צריך לעשות זאת מתוך יראת כבוד, במיוחד לתלמידי חכמים שגדולים יותר מאיתנו, להיזהר לא להוריד בכבודם.

לא להשוות את עצמנו לגדולי תורה כשאנחנו יודעים שאנחנו לא כאלה. למרים ואהרון היה אסור להשוות עצמם למשה, קל וחומר אנחנו.

לדעת שאנחנו קטנים. אם יש לנו שאלתו על גדולים לשאול אבל בדרך ארץ, לא מתוך חוצפה וביטול דעתו.

צריך להיזהר מאוד לא להיכשל במה שמרים נכשלה, וזה יהיה שכרה, שכל מי שנזהר בלשון הרע זה בזכותה.

היא הרי פועה המיילדת שמסרה נפשה במצרים על תינוקות ישראל, ומסרה נפשה על משה. אנחנו חייבים לה הרבה.

גם על הזהירות מלשון הרע. הזהירות מגאווה מופרזת שמביאה ללשון הרע, גם אותה אנחנו חבים למרים.

תשע"ט

"וַיְהִי אֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ טְמֵאִים לְנֶפֶשׁ אָדָם וְגו' בַּיּוֹם הַהוּא" (במדבר ט, ו).

האנשים האלו בעצם היו פטורים מפסח, הם היו יכולים ללכת הביתה לעשות סדר בלי קרבן פסח כמו שאנחנו עושים היום והכל היה בסדר, אין שום טענה עליהם. אבל הם מרגישים שזה חסר להם. אם המצווה זה חיסרון.

למה נגרע מקרבן ה' ממועדו?
 זה דבר חשוב מאוד, שבן אדם ירגיש שאם חסרה לו מצווה אז זה חיסרון בו. זה דבר גדול מאוד שהאנשים האלו עשו.
 מובא בזוהר (בלק קפו ע"א) שפעם רבי יהודה ורבי יוסי באו לאיזה מקום, והיה שם ילד חכם מאוד - כפי שרואים בהמשך.
 אז אמא שלו אמרה לו: הנה באים חכמים גדולים, תיתן להם שלום.
 הוא התחיל להתקרב, ואמר: "אמא, אני לא יכול להתקרב אליהם, אני מריח עליהם שהם לא קראו היום קריאת שמע". רבי יהודה ורבי יוסי.
 אז הם אמרו: 'נכון, היינו עסוקים היום בדבר מצווה ולא קראנו קריאת שמע'.
 אז אם רבי יהודה ורבי יוסי לא קראו קריאת שמע, ודאי הדין היה שלא היו צריכים לקרוא קריאת שמע, אבל בכל זאת מריחים עליהם שחסרה להם המצווה הזו. הילד החכם הריח עליהם שחסרה להם המצווה הזו.
 גם האנשים הטמאים, גם הם היו פטורים אבל הריחו עליהם שחסרה להם המצווה הזו.

הם באים אל משה בבקשה שלא תחסר להם המצווה. משה שואל את הקדוש ברוך הוא, ובאמת הקדוש ברוך הוא נותן מצווה לעשות פסח שני.
 האנשים האלו זכו לא רק לקיים קרבן פסח, אלא גם שתהיה להם פרשה בתורה, שהם הוסיפו פרשה בתורה.
 זו זכות גדולה מאוד, יתרו נקרא יתרו על שם שייתר פרשה בתורה, שפנה אל משה שצריך למנות שופטים.
 לנשיאים נתנו עונש שחסרו להם שתי אותיות מפני שלא נזדרזו להביא תרומה למשכן, ואחר כך כשכן הביאו נתנו להם שכר - פרשה ארוכה של אלפי אותיות.
 זה שכר גדול שיש חלק בתורה.
 חז"ל אמרו (בראשית רבה נח, ז) שעפרון, מפני שהיה רע עין אז נחסר מהשם שלו. קודם היה כתוב עפרון עם וא"ו ואחר כך בלי וא"ו.
 אם היו שואלים אותו לא היה מרגיש הרבה עם וא"ו או בלי וא"ו, אבל אנחנו יודעים שחלק בתורה זה הדבר הכי נצחי שיש.

מי היו אותם אנשים? לפי דעה אחת (סוכה נה ע"ב) היו מישאל ואלצפן שקברו את נדב ואביהו.
 אחר כך, קרח קינא באלצפן על שמשה מינה אותו לנשיא בני קהת. קרח גם רצה לכן עשה מחלוקת עם משה רבנו.
 אם היה מקנא באלצפן שמינו אותו לקבור את נדב ואביהו, אולי משה היה מסכים שגם קרח יצטרף ואז היה לו חלק בפרשת פסח שני.
 במקום זה, הוא חלק על אלצפן בנשיאות וקיבל פרשה לגנאי - פרשת קרח.
 יש בן אדם שידוע לזכות בפרשיות השבת, ויש אדם שזוכה בפרשה לגנאי. שלא מחפש מצווה כמו לקבור את נדב ואביהו, אלא מחפש רק כבוד, אז יש לו הבזיונות.

תשפ"א

יש לנו השבוע פרשה קשה בתורה, פרשת מרים, שדיברה לשון הרע על משה רבנו ונענשה. ואחר כך, בפרשה הבאה, יש את פרשת המרגלים.

אומרים חז"ל (במדבר רבה טו, ו): למה נסמכה פרשת המרגלים לפרשת מרים? לומר שראו מה שקרה למרים על לשון הרע, והם לא נמנעו מלדבר לשון הרע. לכן נסמכה פרשת המרגלים לפרשת מרים.

חשבותי, הרי לא מצאתי טעם ברור למה לא נכנסה מרים לארץ ישראל. משה ואהרן - כתוב טעם בתורה. אנחנו לא מבינים, אבל כתוב. אבל על מרים לא כתוב טעם למה לא נכנסה לארץ ישראל.

אולי בגלל זה, כי היא סיבה לעונש של המרגלים, לכן גם היא לא נכנסת לארץ ישראל. למרות שכמובן יש הבדל גדול בין מרים שהייתה צדקת לבין המרגלים שהיו רשעים, אבל היות והיא בעקיפין סיבה לעונש של המרגלים - גם היא לא נכנסה לארץ ישראל.

אז באמת קשה להבין:

מרים דיברה על גדול העולם, על משה רבנו. המרגלים דיברו על עצים ועל אבנים. איך אפשר ללמוד ממרים למרגלים?

אם היה להפך, אם הייתה מרים מדברת על עצים ונענשת, אז היינו אומרים קל וחומר: אם על עצים, אז קל וחומר על משה. אבל מרים דיברה על משה! איך היו צריכים להבין מזה שאסור לדבר על עצים ועל אבנים?

אבל הפירוש הוא שהם מדברים על מה שה' בחר.

מרים דיברה על האיש שה' בחר בו, המרגלים דיברו על הארץ שה' בחר בה.

כמו שזה אסור, גם זה אסור. לכן הם נענשו.

לכן אנחנו צריכים ללמוד ממרים על כל יהודי לא לדבר.

כפי שבאמת ההלכה, שאסור לדבר על כל יהודי לשון הרע.

לא נוכל לטעון: מרים דיברה על משה, אבל אנחנו מדברים על יהודי פשוט.

אלא, אנחנו גם מדברים על עם ה'. ה' בחר בעם הזה! כמו שאסור לי לדבר לשון הרע

על משה ועל ארץ ישראל, גם אסור לדבר על עם ישראל.

זה חטא חמור כל כך, העניין של לשון הרע.

מעשה על חסיד אחד, שראה אנשים רואים נבלה של כלב או של חמור, אני לא זוכר מה.

אז אמרו שיש ריח רע לנבלה הזאת. אז הוא אמר להם: 'יש לה שיניים יפות', כדי לא

לדבר גם על הנבלה לשון הרע אלא למצוא דבר יפה שבנבלה (חובות הלכות, שער הכניעה, ו).

זה ודאי לא מעיקר הדין. אין איסור לדבר על נבלה לשון הרע.

אבל אף על פי כן, מידת החסיד לא לגנות אלא לחפש את המעלות של הדברים, לא

את החסרונות.

לשבח את העולם שה' ברא, שהעולם שה' ברא הוא עולם טוב!

לא שכדאי כל כך שיהיו נבלות בדרך, אבל לא למצוא חסרונות.

החסיד בעצמו רוצה למצוא רק מעלות ולא חסרונות.

אבל באמת מצד הדין, צריך מאוד להיזהר לא לדבר על שום יהודי חס ושלום לשון הרע.

גם אם נדמה לך שהוא עושה עבירות מסוימות, לא לדבר עליו לשון הרע. צריך להוכיח אותו, יש כללים איך להוכיח אותו אם הוא עושה טעות. אבל לא לדבר עליו לשון הרע, חס ושלום. חוץ מאלה שרודפים את הדת, זה משהו אחר. אבל סתם יהודי אסור לדבר עליו לשון הרע. צריך מאוד להיזהר בדבר הזה.

זה גם מצוות עשה. הרמב"ן (ע"ה"ת) מונה את זה כמצווה בתורה, של **"זָכוֹר אֶת אֱשֶׁר עָשָׂה ה' אֵל-לְקִיָּךְ"** (דברים כד, ט) - שמהמעשה של מרים למדנו לקח לא לדבר, חס ושלום, לשון הרע על שום יהודי.

זו אחת מהעבירות הכי חמורות בתורה.

הכי קלות לעבור אותן, אבל הכי חמורות בחומרה של העבירה. צריך מאוד להיזהר בדבר הזה.

אם אתה לא יכול לדבר עליו טובות אז תשתוק, אל תדבר עליו רעות. גם טובות הגמרא מזהירה, לא לדבר טובות על מישהו בפני אנשים שעלולים לומר: 'כן, אבל הוא עושה כך וכך'.

אז יותר טוב לשתוק ולא לדבר על טובות, כדי שלא יבוא לזה שמישהו יאמר: 'אבל הוא עושה כך וכך'.

צריך מאוד להיזהר בדבר הזה. מהעבירות הכי חמורות בתורה.

בגלל שכל כך קל לעבור עליה, לכן "החפץ חיים" כותב את הספר שלו.

מפני שכל כך רגילים להיכשל בלשון הרע, אז לכן "החפץ חיים" כתב את כל הספר שלו, להרחיק מאוד מהדבר הזה.

אנשים מחפשים לפעמים במה לקבל על עצמם בשעת צרה חס ושלום, או משהו, במה להתחזק.

נגיד, עכשיו הייתה מלחמה - במה כדאי להתחזק?

אז אחד הדברים שכדאי להתחזק בהם זה לקבל על עצמנו זה שמירת הלשון, להתחזק בשמירת הלשון.

זה כמעט מפורש בתורה.

"כִּי תֵצֵא מִחֲנֶה עַל אֵיבֶיךָ וְנִשְׁמַרְתָּ מִכָּל דְּבַר רָע" (דברים כג, י), חז"ל אומרים (ספרי) לקרוא "דיבור רע".

שכשיוצאים **"מִחֲנֶה עַל אֵיבֶיךָ"**, ודאי צריך להיזהר מדיבור רע.

כל השנה צריך להיזהר, אבל בעתות סכנה עוד יותר.

גם מכל מיני דברים שהם אבק לשון הרע. יש דברים שהם אבק לשון הרע והם רק דרבנן, אבל יש דברים לעניות דעתי שהם דאורייתא באבק לשון הרע. צריך להיזהר מהם מאוד.

כלול בזה גם לא לחשוך בבן אדם כל כך. בן אדם רוצה למצוא דבר רע אז הוא חושב בחברו שהוא עושה דברים רעים.

אל תחשוך באף אחד. אתה לא דן את העולם, יש מי שדן את העולם. זה לא תפקידך לדון את העולם, אז תשתדל תמיד לדון לכף זכות בכל דבר.

ביקשו ממני גם לומר כאן ברכה לכל התורמים למגבית של הישיבה.

ממחזיקי התורה, שה' יברך אותם בכל הברכות שנאמרות במחזיקי התורה.

"עַץ חַיִּים הֵיא לְמַחְזִיקִים בָּהּ וְתִמְכִּיָּה מְאֹד" (דברים כג, ז). שה' יברך אותם וירצה פועל ידיהם, יברך אותם ב"**אֲרָף יָמִים בְּיַמֶּינָהּ בְּשִׂמְאוֹלָהּ עֶשֶׂר וְכָבוֹד"** (שם, טז). שיזכו לכל הברכות השמורות למחזיקי התורה ותומכיה, ויזכו לראות בביאת משיח במהרה בימינו, אמן.

תשפ"ב

"וַיְהִי בַשָּׁנָה הַשְּׁנִית בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁנַי בְּעֶשְׂרִים בַּחֹדֶשׁ נַעֲלָה הָעֲנָן מֵעַל מִשְׁכַּן הָעֵדוּת" (במדבר י, יא).

שמחה גדולה. מתחילים סוף סוף לנסוע לארץ ישראל, אחרי כל הזמן שהתעכבו במדבר.

עושים הכל כמו שה' ציווה: ה' ציווה שיסעו לפי הדגלים, לפי המחנות - אלו לפני המשכן, ואחר כך המשכן בתוך המחנות, ואחר כך שאר הדגלים; עם תקיעת שופר, הענן נוסע, משה אומר (שם, לה): **"קוּמָה ה' וַיִּפְצוּ אֵיבָרֶיךָ"** - הכל בסדר גמור.

בכל זאת, אומרת הגמרא (שבת קטז ע"א) ש"**וַיִּסְעוּ מֵהָר ה'"** (במדבר שם, לג) זו פורענות.

למה? עשו הכל כמו שה' ציווה.

מה חז"ל רואים כאן לומר שזו פורענות?

אבל, כתוב **"וַיִּסְעוּ מֵהָר ה'"**, לא כתוב "ויסעו לארץ ישראל".

לפי הלב שלהם - לא כמו של הצדיקים, ודאי אהרון הכהן וכלב בן יפונה ושאר הצדיקים נוסעים לארץ ישראל, אבל - יש אנשים שהשמחה שלהם היא שהם נוסעים מהר ה'. שמשה חוזר כל יום עם מצוות חדשות, ועכשיו יבוא סוף לזה, אין יותר מצוות.

כמו שחז"ל קראו לזה (ילקוט שמעוני תשכט; מובא ברמב"ן): **"כְּתִינוּק הַבּוֹרַח מִבֵּית הַסֶּפֶר"**.

אז זו פורענות.

זו דוגמה שבן אדם עושה כל מה שה' רוצה, עושה כל הציווים,

ויחד עם זה עדיין זה פורענות - מפני שהלב שלו לא בסדר.

הלב שלו צריך להיות לשמוח להיכנס לארץ ישראל, להתחייב במצוות התלויות בארץ, במצוות כיבוש הארץ.

כל זה טוב ויפה. אבל יש אנשים שהלב שלהם לא שמח על כך.

הלב שלהם שמח שמשה לא חוזר עם עוד מצוות.

זה פורענות, חז"ל אמרו.

אולי חז"ל דרשו כאן לא רק שכתוב **"וַיִּסְעוּ מֵהָר ה'"** ולא כתוב "ויסעו לארץ ישראל",

פרשת בהעלותך ♦ ומפז רב

אלא גם שכתוב "ויסעו מהר ה'", אותיות מהר, "ויסעו מהר" - שהיו כתינוק הבורח מבית הספר.

צריך לדעת, גם כשעושים מצווה - צריך לדעת למה עושים אותה, איך עושים אותה. אם עושים אותה במטרות הראויות או לא במטרות הראויות.

לכן הפסוק הזה נחשב פורענות, למרות שעשו כל מה שה' ציווה, עם משה ועם החצוצרות ועם הענן ועם הכל.

אם הלב לא בסדר אז זה הכל לא שווה, הכל תלוי בלב.

